Volikogule, mille liikmete arv Tartus oli 60, oli antud võrdlemisi laialine võimkond. Tema oli kohaliku omavalitsuse kõrgemaks juhtivaks asutiseks, teostades oma võimu täidesaatvate organite, linna-ameti ja mitmesuguste komisjonide kaudu. Nende asutiste liikmed valiti linnavolikogu poolt ja temale kuulus ka järelevalve nende peale pandud ülesannete täitmise üle. Tähtsamaist muist õigustest ja ülesannetest oli linnavolikogul linna eelarve läbivaatamine ning kinnitamine, samuti ka linna-ameti iga-aastase aruande revideerimine, linnale kinnisvara omandamise kui ka selle võõrandamise otsustamine, linna nimel tehtavaisse laenudesse ja teistesse kohustustesse puutuvate esitiste harutamine ning otsustamine, linna välise heakorra eest hoolitsemine ja kohalikkude sunduslikkude määruste andmine. Linnavolikogule kuulus ka maksude määramise õigus seadustes ettenähtud piires; sellekohaseks tähtsamaks sissetuleku-allikaks oli peale kaubandus- ja tööstusmaksu eriti kinnisvara-maks, mida volikogu tohtis tõsta kuni 10 protsendini vastavate varaobjektide tulust.

Linnavalimised, omavalitsus ja eesti opositsioon a. 1894—1917. 1870. a. linnaseaduse põhjal valitud viimase volikogu viimane koosolek oli 9. XII. 1893. Uued valimised olid määratud järgmise aasta 18. I. peale. Uue linnaseaduse järele oli volinikkude arv 60. Valijate hulk vähenes tunduvalt — see oli 1894. a. ainult 876, kuna see 3 aastat varemalt oli tõusnud üle 2000. Eesti opositsioonist pole 1894. a. valimistel pea kihku ega kahku kuulda. Nähtavasti peeti täiesti lootusetuks selle tagajärgi. Silma paistab ainult, et mõlemad kohalikud eesti ajalehed soovitavad ülikooli kandidaati prorektor Filippovit, mis sünnib nähtavasti mõjuka rektori Budilovitši soovil. Üldiselt esitatakse neil valimistel 82 kandidaati, nende hulgas 12 eestlast ja 9 venelast. Nagu nõrk valimiseelne kihutustöö lubas ennustada, oli valimistest osavõtmine loid, kuigi „Postimees“ (nr. 14) seda „väga elavaks“ nimetab. Valijate hulk ei ulatunud kolme ja poole sajanigi. Kõige rohkem hääli saanud kandidaadi poolt anti 328 häält, kuna eesti ajalehetoimetajaist hääli said K. A. Hermann — 307, A. Grenzstein — 276; nad pääsesid seega volikogusse. Ülikooli kandidaat prof. Filippov, kes sakslaste poolt toetust ei leidnud, kukkus läbi, saades ainult 86 häält. Viimane asjaolu oli põhjuseks, et ka ülikool esines linnavalimiste puhul kaebusega kubermanguvalitsuse ees, mis aga tagajärjeta jäeti.

Ka teistel valimistel uue linnaseaduse järele 1898. a. veebruaris on eesti opositsioon nõrk ja kahvatu, nii et see „Postimehe“ noorelegi toimetajale Jaan Tõnissonile põhjust annab kurtmiseks („Post.“, nr. 40). Eestlased on küll esitanud oma nimekirja, kuid kihutustöö selle kasuks jääb lõpuni loiuks. Eestlaste mõjuvam häälekandja „Postimeeski“ ei võta tuld, vaid on vaikijate hulgas. Oma seisukoha põhjenduseks esitab uus toimetus asjaolu, et ta kõigest ühe aasta võinud osa võtta oma kodulinna elust ja et see aeg olevat liiga lühike, et avaliku läbirääkimise varal valimiste peale soovitavat mõju avaldada. Kuid valimiste eelpäeval avaldab „Postimees“ (1898, nr. 40) siiski oma kogukonna-politika programmi, milles on esitatud elemendid eelneva eesti opositsiooni nõudmistest ja üldjoontes toodud ka selle hilisem kava. Selles programmis nõutakse kõige pealt linna rahaolude parandamist. Maksud olevat liiga suured, mille üle majaperemehed õigusega nurisevat. Maksude vähendamiseks olevat tarvis kõige pealt linna väljaminekuid koomale tõmmata. Abinõud selleks olevat linna poolt makstavate palkade alandamine ja avalikkude tööde korralduse muutmine. Kuid uusi sissetuleku-allikaid tulevat soetada; selleks tarvis toetada tööstus-ettevõtteid, millest

Tartu, lk. 155